

Een reactie op de nota "Twee tussenstappen naar volledig basisinkomen: een burgerbijslag en een burgerinkomen"

Door Alexander de Roo / Reyer Brons - November 2022

<https://basisinkomen.nl/tussenstappen-naar-basisinkomen-om-de-discussie-vooruit-te-helpen/>

Na een lange periode van focus op de publicatie van mijn boek *De Derde Verlichting* (31 oktober 2022) hoop ik weer wat tijd vrij te kunnen maken om, net als in 2015-2016, de actualiteit en verschenen publicaties rondom overeenkomende thema's te becommentariëren. Zo heb ik bovenvermelde nota gedownload en gelezen. Na een algemene inleiding volgen enkele specifieke opmerkingen omtrent de nota.

INLEIDING

Vooropgesteld: globaal gezien zien inmiddels velen, overal ter wereld, eenzelfde doel voor ogen: een basisinkomen, OBi of voluit Onvoorwaardelijk en Universeel Basisinkomen. Maar zelfs het doel is niet universeel. Zo worden onder andere doelgroep (wie wel en niet) en begrenzing (hoogte en locatie) nogal eens verschillend geïnterpreteerd. Ook is er weinig consensus over de daadwerkelijke invulling. Gaan we wat labtestjes doen of pakken we meteen goed door? En zo ja, wat is de fasering?

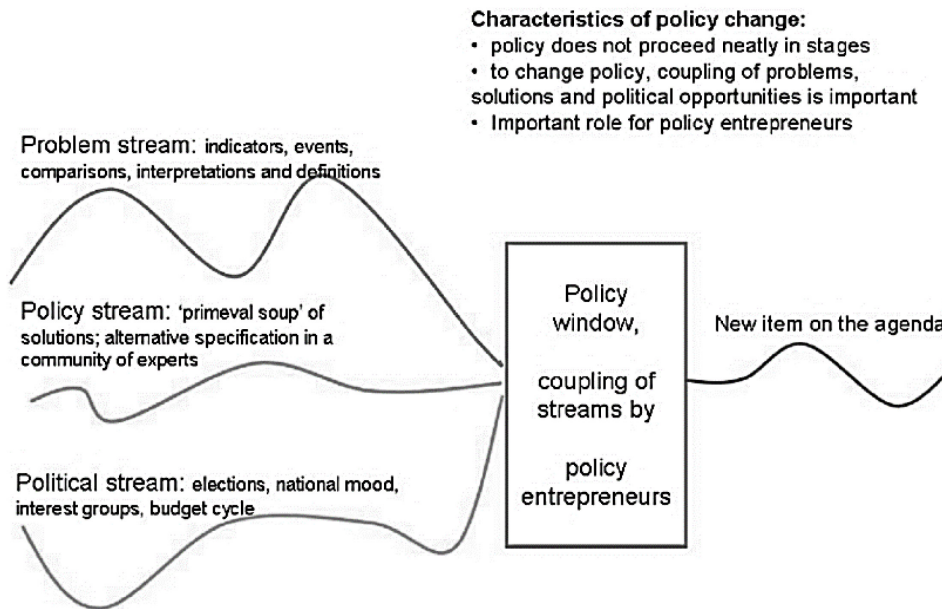
Waar het, zoals meestal, fout loopt is het vaststellen van duidelijke doelen en vooral het bepalen van de meest haalbare en kansrijke route om, zo nodig via tussenstops, het einddoel te behalen. Voor je nou denkt dat ik het gouden idee heb, moet ik de verwachtingen temperen. Ik acht mezelf tot van alles in staat, maar 'a man's gotta know his limitations'. Als vroegere rechtsbuiten gaf ik prima voorzetjes en ook scoren deed ik regelmatig. Maar allebei tegelijk gaat gewoon niet. In een team ben je afhankelijk van anderen.

De maatschappij is een heel groot team, het is een vorm van mierenkolonie. Ik ben daarin een *gekke mier*, op zoek naar nieuwe wegen als de zaak dreigt vast te lopen. *De Derde Verlichting* is een holistische OBi-bijbel, waarin routes worden verkend. Het bevat ongeveer alle elementen die besproken moeten worden om tot een *OBI-Systeem* te komen. Deze term duidt een maatschappij waarin het Onvoorwaardelijk en Universeel Basisinkomen maximaal is geïmplementeerd.

Ik hou er een stevig linkse mening op na en ben nogal anti-establishment. Mijn sterke voorkeur voor een liberale, individuele vrijheid staat diametraal tegenover de onrealiseerbare commune van Marx. Zelfs überliberaal Adam Smith zou het op onderdelen roerend met me eens zijn! Ik weet dat er meer OBi-sympathisanten aan de rechterzijde zijn, maar die zullen hun (als ingegroeide teennagel ingegroeid) conservatisme moeten loslaten. Als zelfverklaard marxistisch-liberaal hou ik persoonlijk wel van paradox en een schurende opstelling. In de richting van de gevestigde orde, naar politiek, naar bedrijfsleven, naar media. Ook economen wil ik het vuur aan de schenen leggen. Ondanks een behoorlijke onderlegdheid in economie en marketing tracht ik het basisinkomen voorlopig zo min mogelijk economisch of zelfs econometrisch te benaderen. Vandaar ook mijn boude basisstelling dat economie géén wetenschap is en zelfs tot wichelroederij kan worden gerekend of anderszins onder de mantel van Nostradamus kan worden geveegd. Zolang input en output redelijkerwijs overeenkomen is er geen speld tussen te krijgen en krijgen de bankhoofden alle ruimte in de media. Maar de gehele economie is een bubbel, gebaseerd op aannames en imaginaire constructen! Voorspellen is feitelijk ónmogelijk! Morgen of over 17 maanden kan een onbestemde komeet de aarde wegvagen. Of dichterbij huis: volgend jaar zou het voor huishoudens wel eens heel wat slechter kunnen uitpakken dan de sussende woorden van regering en 'kenners' ons willen doen geloven. Wie weet wat Poetin gaat doen? Worden de trekkers van de boeren opgevolgd door de hooivorken van het volk? Wat als iedereen zijn schuld gaat opeisen? Als mensen doorkrijgen dat hun geld eigenlijk NIKS waard is en niet meer dan een onderlinge afspraak? Ontstaat er paniek als men weet dat al het geld ter wereld meer dan 20 keer is uitgegeven?

HET DOEL

Om de juiste route te bepalen gaan we niet eerst alle mogelijke afslagen met al hun mooie of slechte vergezichten bekijken, maar zal vooral ons doel duidelijk moeten worden. Tja, en wat is dat dan? Niet iedereen heeft dezelfde doelstelling, dat maakt het al lastig. Laten we dan maar proberen een grootste gemene deler te vinden. In *De Derde Verlichting* komt het *Stromenmodel van Kingdon* ter sprake:

Dit model is, jammer maar helaas, ook van toepassing op de discussies rond de invoering van het basisinkomen. Vrij vertaald komt het hier op neer: ontwikkelingen en plannen met betrekking tot het basisinkomen krijgen pas ruimte als er duidelijkheid en overeenstemming is over het probleem dat met dit nieuwe beleid uit de wereld wordt geholpen. Verandering vindt pas plaats nadat de 3 stromen bij elkaar komen.

Voor de bouw van het OBi-model is dit een voorbeeld:

1. Het probleem

Armoede en inkomens- en vermogensongelijkheid uitbannen, de eindigheid van groei en de teloorgang van het ultrakapitalisme accepteren.

2. De oplossing

Hoogste prio is *paradigmaverschuiving* (arbeid en inkomen loskoppelen), gelijkwaardigheid vastleggen, vermogensnivellering, herverdeling van lasten, invoering basisinkomen.

3. Politiek en maatschappij

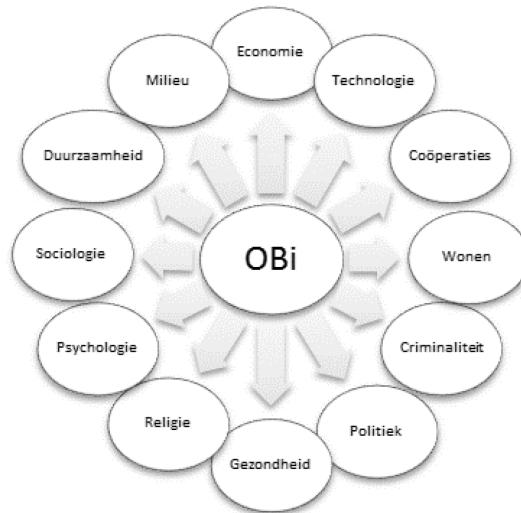
Bekendheid, overtuiging, presentaties, actie, verkiezingen

Onvermeld kan blijven dat alles uiteraard in duidelijke plannen is neergelegd. Een algemeen gehanteerde **definitie** van het *basisinkomen* is wel te vinden:

Voorstanders van OBi moeten beginnen met het kiezen voor een eenduidige definitie van het begrip basisinkomen en geen ruimte laten voor meerdere uitleg. Het gaat allemaal om een onvoorwaardelijk en universeel basisinkomen en anders niks. Er bestaat een internationale definitie van het begrip OBi/UBI, dus dat hoeft geen probleem te zijn. Je moet het alleen aandurven om niet bij de minste weerstand een knieval te doen in de vorm van eufemistische benamingen of halve maatregelen.

Buiten kijf staat natuurlijk dat welke route dan ook ontzettend veel tijd en menselijke brandstof gaat vragen. Geduld is dan ook een schone zaak. Korte termijn kun je vergeten. Eerste rustplaats onderweg is ver weg. Dus een goede voorbereiding en genoeg geestelijke proviand worden gevraagd. Hoewel de neiging soms misschien

groot is, hoeven de deuren niet op slot. Als mensen tussentijds een eigen weg kiezen is dat goed. Hou de plekken maar vrij. Misschien zijn er andere mensen die verderop willen instappen? De metafoor van de route blijf ik niet overal volhouden. Neem ook regelmatig een andere blik aan. Zoals deze uit *De Derde Verlichting*. In mijn OBi-model staat het basisinkomen als middel in het centrum van vele andere noodzakelijke veranderingen

MAATREGELEN

Om tot een werkbaar OBi-model te geraken dient er nogal wat worden gekanteld. Een allesbehalve complete greep uit in mijn boek aangaande door mij voorgestelde, oplossingen in een **integrale aanpak**:

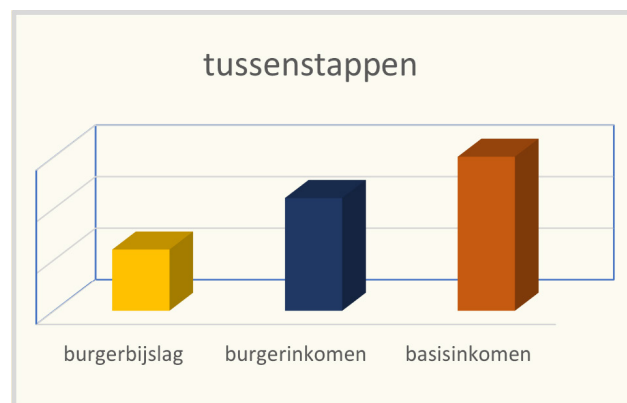
- Grote *kostenposten* voor de burger (woonlasten, zorgverzekering, onderwijs, vervoer) moeten zo snel en veel mogelijk omlaag, waardoor meteen een lager basisinkomen volstaat.
- *Experimenteren* met basisinkomen is een bij voorbaat mislukte missie. Het is altijd een kwestie van kiezen. Niet proberen, maar gewoon doen!
- *Micromisering* moet de doelstelling van de toekomst zijn: kleinschaligheid op alle mogelijke terreinen en niveaus.
- *Ruralisatie* in plaats van urbanisatie: duw naar het platteland in plaats van trek naar de steden.
- Van kopen naar huren/leasen, van fossiele naar duurzame energiebronnen, van gebruik in plaats van verbruik, van 'iedereen moet een cirkelzaag of bladblazer' naar coöperatief denken.
- *Marktwerking* dient in de quartaire sector volledig te verdwijnen.
- *Arbeid* adelt nog te veel. Het begrip 'arbeid' moet worden losgekoppeld van 'leven' en 'inkomen'.
- Het *conservatisme* dient te worden bestreden vanwege de daarmee gepaard gaande weerstand tegen veranderingen. De geschiedenis is een bewezen aaneenschakeling van veranderingen!
- Met een OBi kom je onder het juk van de werk-inkomen-relatie vandaan. *Werken doe je voor je plezier*. Er ontstaat echte individuele keuzevrijheid.
- *Werken is voor robots*. Hoe hard sommigen het tegendeel ook willen beweren, er is gewoon niet genoeg 'werk voor iedereen'. Nu niet en over 30-50 jaar al helemaal niet.
- Bedrijven zullen een *ander businessmodel* moeten ontwikkelen. Zij gaan het overgrote deel van de rekening betalen.
- Een *Nationale Depositobank* brengt financiële rust.
- Uitgaande van een *Gelukbelevingsgrens* ter hoogte van € 72.000 en een individueel OBi van € 1.500 per maand zou 4 x OBi het 'geluksinkomen' zijn.

- Eeuwige problematieken als *racisme*, *xenofobie* en *criminaliteit* zijn met een overgang naar een OBI-model goed aan te pakken.
- Uitverkoop van essentiële bronnen terugdraaien middels een grote *nationalisatieronde*.
- Nederland moet samenwerken met gelijk denkende landen in een *OBI-Unie*.
- De *Grondwet* moet op diverse plaatsen worden herzien.

OPMERKING 1

Ik beperk me in mijn reactie op de nota tot algemene beschouwingen. Ik ga hier dus niet in op de gedetailleerde uitwerking van de plannen. Misschien in een later stadium relevant, maar voorlopig hou ik me als *OBideoloog* vast aan een meer strategische, holistische en ideologische benadering van het onderwerp 'basisinkomen'. Waar mogelijk verwijst ik naar mijn boek. Het doel van onderhavige nota is:

Wij willen de discussie verder helpen door twee verschillende tussenstappen te introduceren, die ieder op zich al en forse verbetering zouden opleveren ten opzicht van de huidige problemen.

*De ene tussenstap noemen we **burgerbijslag**. Samen met de introductie van een woontoeslag kunnen we daarmee de inkomensafhankelijke heffingskortingen en de toeslagen afschaffen. De uitkeringen blijven bestaan. De andere tussenstap noemen we **burgerinkomen**. Daarbij verdwijnen ook de uitkeringen. We laten zien hoe de tussenstappen gefinancierd kunnen worden. Middelen vallen vrij door het afschaffen van de belastingkortingen en de toeslagen. Bij het burgerinkomen ook de uitkeringen..*

OPMERKING 2

Het liefst zou ik met *De Derde Verlichting* een millionseller willen hebben en dat minstens 5 miljoen mensen me zouden volgen om zonder noemenswaardige tegenstand grote veranderingen in Nederland door te voeren. Met de huidige kiesdeler van ca. 65.000 stemmen stelt *De Derde Verlichting*:

Als ruim 5 miljoen mensen dit manifest ondersteunen en op een nieuw te vormen partij stemmen, dan is er een meerderheid bereikt van 76 zetels in de Tweede Kamer.

Aangezien dat helaas niet zal gaan gebeuren kies ik voor plan B: de ideologie verspreiden en het maatschappelijk discours op gang helpen. Out-of-the-box denken is een tweede natuur en creativiteit is mij gelukkig in vele vormen gegeven. Juist daarom ben ik wellicht een *gekke mier*. Of rare jongen, als je wilt. Mijn boek is zeker niet altijd even gemakkelijke kost. Ook deze nota is niet geschreven voor Henk en Ingrid, om maar 's een paar willekeurig namen van eenvoudige NL ingezetenen te noemen.

1. Een *herziening van de schijven* (hogere tarieven en mogelijk ook andere schijfgrenzen) in *box 1 van de inkomstenbelasting* is nodig.

2. *Het afschaffen van de inkomensafhankelijke kortingen en toeslagen moet gecompenseerd worden om te grote verschillen met het huidige stelsel te voorkomen.*
3. *Ook een zekere herverdeling door daadwerkelijk hogere belasting te heffen bij de hogere inkomens vinden wij wenselijk.*
4. *Omdat **vermogen** en/of **vermogensaanswas** in Nederland zeer laag wordt belast, kunnen we daar ook een deel van de financiering vinden.*
5. *Tenslotte kijken we wat in het actuele Nederlandse politieke landschap de mogelijkheden zijn dat onze suggestie aanslaan.*

Mijn kijk:

1. Ik ben pensionado in een huurhuis, heb geen loon, winst, aandelen of zo, ben ook geen accountant, belastingadviseur of anderszins financieel deskundige en heb waarschijnlijk derhalve te weinig beeld voor ogen bij een term als *Box 1*. Dus maar even opgezocht: [Box 1 = belastbaar inkomen uit werk en woning](#). En daarin is blijkbaar *herziening van de schijven* nodig.
2. Losse woorden kan ik nog wel plaatsen, maar de zin snap ik na enkele keren herlezen nog niet, sorry.
3. Buiten ingecalculerde inkomsten uit inkomsten- en vermogensbelasting zie ik geen voorgestelde percentages. In mijn plannen gaat het om een progressieve *belasting op winst en vermogen* die oploopt tot **95% bij meer dan 100 miljoen** individueel, persoonlijk vermogen. De rekening wordt in mijn visie duidelijk verlegd. En niet een beetje ook. De burger als melkkoe is al of wordt binnenkort een kale kip, waarvan niks meer te plukken valt! 'Werk' is er alleen nog maar in afnemende mate! Met (toenemende) ontwikkelingen in AI zullen mensen steeds meer overbodig worden voor bedrijven. Al dertig jaar lang is zeer veel geld verplaatst naar de zakken van CEO's, aandeelhouders en lobbyisten. Ik denk niet dat ik overdrijf als we het daarbij over meer dan 1 biljoen Euro hebben! Misschien dat zelfs met terugwerkende kracht nog wel wat te halen valt. Ten slotte moeten we straks waarschijnlijk (overigens terecht) herstelbetalingen doen inzake slavernijverleden. En die maatschappelijke misdaad is toch al veel langer geleden, niet dan?
4. Zie punt 3.
5. Helaas heb ik daar een heel hard hoofd in :(Na mijn OBi-analyse uit 2015 is er niet veel veranderd in de politiek. Integendeel, zou ik bijna willen zeggen! Al met al wordt het nog erg lastig om überhaupt aandacht te krijgen. Het onderwerp is niet sexy en behoort niet tot het idioom van waan-van-de-dag. Vanuit het pluche hoor ik geen enkel relevant geluid! Er is hier en daar een politicus onder de voorstanders te vinden, maar ik zie helemaal niks terug in partijprogramma's of in de media.

OPMERKING 3

In de start van het hoofdstuk "Verstandige tussenstappen op weg naar basisinkomen" bespeur ik overeenkomst met mijn uitgebreide beschrijving van een **Sociaal Contractbreuk**. Er is heel veel mis in de relatie overheid-burger. Dat zou uiteindelijk zelfs kunnen leiden tot opstand. Hopelijk zijn we in staat om het als maatschappij tijdig en fatsoenlijk op te lossen. Inderdaad wordt daarmee de weg naar het basisinkomen vrijgemaakt. Alleen niet als doel, maar als **middel** in één grote maatschappelijke kanteling!

OPMERKING 4

In het vervolg van de nota gaat het om de uitleg van **2 tussenstappen** om uiteindelijk tot een basisinkomen te komen. Experimenten en halve maatregelen hebben niet mijn voorkeur. In alle gevallen zal allereerst het doel

(met alles wat erbij hoort) duidelijk moeten zijn omschreven. En dat is nog niet 100% en eenduidig vastgesteld. Zie Het doel. Dit zijn de genoemde tussenstappen in de nota:

1. Een **burgerbijslag** voor volwassenen tot de AOW-leeftijd, waarbij alle inkomensafhankelijke regelingen uit het sociale en fiscale systeem gehaald. De essentie is een burgerbijslag van € 600 per volwassene en een toeslag van € 400 voor de hoofdbewoner van een woning. De uitkeringen blijven als systeem bestaan, gecorrigeerd voor de burgerbijslag.
2. Een **burgerinkomen** voor alle volwassenen, waarbij ook de uitkeringen zoveel mogelijk zijn verdwenen. De hoogte is € 1.100 per volwassene. Er komt een voorziening voor o.a. alleenstaanden zonder ander inkomen.

Toegegeven, ook ik zit met een dilemma: beter iets dan niets! En om overzichtelijk en behapbaar te houden zijn tussenstappen een welkome strategie. In termen van de route zou het een stukje af van de hoofdweg zijn. Een stuk binnendoor rijden kan geen kwaad. Wellicht zijn er onderweg zelfs mooiere uitzichten te bewonderen. In mijn boek doe ik een knieval middels ook een tussenstap: het invoeren van een **basisinkomen voor 65-plussers**. Het komt in de plaats van AOW en pensioen en is daarmee een vrij afgebakend en overzichtelijk geheel. Ik zal dit in nog eens apart uitwerken, inclusief rekenmodellen, maar met de simpele vaststelling dat er een beginkapitaal van 1,7 biljoen Euro ligt bij de pensioenfondsen en dat vele ambtelijke instanties (deels of zelfs geheel) kunnen worden ontmanteld, is volgens mij al genoeg reden om een dergelijke stap te zetten. De nieuwe Pensionwet is een ramp op termijn! Het op te bouwen kapitaal afhankelijk maken van markt c.q. beurs is vragen om problemen. Juist omdat groei zowel eindig is als ook moet zijn!

OPMERKING 5

De gekozen uitgangspunten over onvoorwaardelijkheid en garantie voor de minima kan ik meteen onderschrijven. Dat geldt echter niet voor de politieke motivatie. De tarieven in de inkomstenbelasting hebben wat mij betreft **geen plafond**. Het is een wet van communicerende vaten. Het ligt er maar aan hoe allerlei andere zaken wel of niet zijn geregeld. Bij te weinig of geen verhoging van de winst- en vermogensbelasting zal het geld toch uit andere vaatjes moeten komen. Te allen tijde dient voorop te staan dat überhaupt belasting meer over kapitaal dan over arbeid moet worden gerekend!

OPMERKING 6

Zoals gezegd kan en wil ik hier nu vanwege enorm tijdgebrek niet ingaan op de details. Wellicht dat ik er alsnog een analyse op loslaat, maar voorlopig hou ik me aan mijn eigen routeplan uit *De Derde Verlichting*.

Hans Geurts

26 december 2022

www.viniswa.nl